

fra Hjøbstæderne, saaledes at de Dele, der laae længst borte fra Hjøbstæderne, skulde betale en mindre Deel; og efterhaanden for hver Mil eller hver halve Mil, som de laae Hjøbstaden nærmere, skulde Andelen stige. Derhos kunde man tillige indføre i denne Bestemmelse, at disse Smaager skulde være aldeles frie for at erlægge Noget af den Andeel, der blev saaledes fordeelt. Derimod vilde jeg finde, at den anden Halvdeel kunde vedblive at blive fordeelt paa Hartkornet som hidtil. Jeg veed, at der henligger saamange Anliggender under Amtsraadene, at disse, som i Reglen kun samles 4 Gange om Aaret, hver Gang de komme sammen, ere overlæssede, med Sager, der skulle afgjøres, og for det Meste troer jeg, at deres Samlinger kun være i 1 à 2 Dage. Jeg anseer det derfor for meget betænkeligt, at man overdrager dem Myndighed til at tage Beslutninger over 2 Millioner, og man veed ogsaa, at denne Udgift stadigt er stegen. Efter de Oplysninger, der ere givne i Rigsdagen, er den i de sidste 9 Aar fra 1855—56 til 1863—64 stegen med 568,340 Rd., og den er ogsaa stegen en betydelig Deel i de sidste Finantsaar. Jeg har hørt Mange sige: Vi see, at vore Skatter stige, og naar vi see noie efter, er det navnlig til Amtsrepartitionsfondene, at de stige saa betydeligt, og derhos har jeg i Almindelighed ikke hørt den Roes udtale over Amtsraadet, som Mange have været tilbøjelige til at tillægge det. Imidlertid er jeg dog bange for, at de ærede Medlemmer, som tillige ere Medlemmer af Amtsraadet, have et Slags Forhærlighed for at beholde deres store Myndighed i denne Henseende, og at de ikke ville være tilbøjelige til at gaae ind paa mit Forslag, men jeg vil dog henstille det til velvillig Overveelse. Jeg skal ikke nærmere gaae ind paa dette Spørgsmaal, da det jo kan komme for, naar det foreliggende Forslag bliver henviist til et Udvalg.

Hvad Skolevæsenet angaaer, saa troer jeg, at det Tilshyn, der af saa mange ærede Medlemmer er omtalt, som Staten skal føre dermed, vilde føres allerbedst, naar man overlod Communen noget større Frihed til selv at besørge den Undervisning, som Staten fordrer. Jeg vil dermed ikke sige, at Staten ikke skal

føre skarpt Tilshyn — jeg vil indrømme, at det er nødvendigt, at Staten fører skarpt Tilshyn gjennem sine Embedsmænd, jeg kan ikke være enig med den ærede Rigsdagsmand for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg), der vil have Tilshynet ført gjennem Amtsraadet — men hvad jeg troer, der vilde virke heldigt, var, naar Communen fik fuldstændig Frihed til at præstere den Undervisning, som Staten anseer for fornyden, paa hvilken Maade Communen selv finder, at den bedst kan præstere, og dertil hører, efter min Mening, at Communen deels opretter Friskoler og deels ved Siden deraf faaer fuldstændig Myndighed til ikke alene at ansætte, men ogsaa at afskedige sine Skolelærere. Dette vilde være det bedste Middel til at bringe Skolevæsenet til det Standpunkt, man kunde, om ikke vente, saa dog håabe, at det kunde naae, for at være nogenlunde tilsvarende. — Der er ikke talt saa lidt om den Bestemmelse i Lovet, at alle de Udgifter, der høre sammen i en Commune, skulle samles under een Rigning. Jeg troer imidlertid, at der vil indtræffe mange Tilfælde, hvor det vilde blive uanskeligt at samle dem i een Rigning. Der er saaledes hentydet til, hvorledes der er Skoledistricter, som nylig have oprettet nye Skolebygninger, som de andre Skoledistricter ikke have tilsvarende til, og der kan ogsaa være enkelte Skoler i en Commune, som have Begater, der særligt tilhøre denne Skole, endvidere Skoledistricter, som strække sig ind i 2 Communer. Hvorledes dette Forhold kan ordnes, naar den hele Rigning skal samles under Et, har jeg for Tiden ikke nogen bestemt Tanke om. En anden Sag, som jeg troer vil blive ligesaa uanskelig at ordne i denne Henseende, er Veivæsenet; hidtil har det været lovbestemt, at hvert Sogn skulde være sin egen Veindgift ved Biveiene, og der kan her være saa stor Forskjel i de forskjellige Communer, at et Sogn i en Commune har en Veid, der gaaer i en vis Retning, s. Ex. fra Syd til Nord gjennem dette Sogn, medens to Sogne, der ligge s. Ex. i Retning af Ost og Vest derfor, sjældent høre paa denne Veid, og kun have mindre betydelige Veie, der ere lette at vedligeholde. Jeg mener nu, at de Sogne, der ligge sjernt fra denne større Veid, ville